

WELKE KLEUR HEEFT JOUW PARACHUTE?

EEN PRAKTISCH HANDBOEK VOOR
WERKZOEKERS EN CARRIÈREPLANNERS

GOUDENJUBILEUMEDITIE

Richard N. Bolles
met Katharine Brooks

UITGEVERIJ NIEUWEZIJD

Oorspronkelijke titel: *What Color is Your Parachute? 2021 Edition – Your Guide to a Lifetime of Meaningful Work and Career Success*. Deze vertaling is tot stand gekomen na overeenkomst met Ten Speed Press, een imprint van Random House, onderdeel van Penguin Random House LLC, New York.

Uitgegeven door: Uitgeverij Nieuwezijds, Amsterdam

Vertaling: Miebeth van Horn, Haarlem

Zetwerk: Holland Graphics, Amsterdam

Omslag: BOS & CO., Amsterdam

Foto omslag: Alexey U/Shutterstock.com

© 2021, Richard N. Bolles en Katharine Brooks

© Nederlandse vertaling, Uitgeverij Nieuwezijds, 2021

Schatkist p. 23: Zdenek Sasek, man met halter p. 38: makar, kruiwagen p. 40: MaKars, de tekeningen op p. 43, 129 en 139 zijn gemaakt door Steven M. Johnson, vrouw die nadenkt op p. 92 en vrouw in sportkleding op p. 199: Hein Nouwens, hand met pen p. 110: alex-blacksea, wereldbol p. 126: chronicler, hand met mobiele telefoon p. 134: alex74, stapel munten p. 158: Uncle Leo, icoon muziknoot p. 170: Muhammad Tajudin, icoon gloeilamp p. 170: AB, icoon hart p. 170: il Capitano, icoon blad p. 170: by BlackActurus, icoon boek p. 170: beth bolton, icoon verbanddoos p. 170: Hare Krishna, icoon weegschaal p. 170: Mello, icoon microfoon p. 170: andriwidodo, icoon biddende handen p. 170: Ester Barbatto, figuur p. 170: Andrew Was, typemachine p. 228: AVA Bitter, vrouwenhand met schaakstuk p. 263: Maisei Raman, vrouw overhandigt man papier p. 291: Morphart Creation.

ISBN 978 90 5712 554 6

NUR 809

www.nieuwezijds.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze ook en evenmin in een retrieval system worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel dit boek met veel zorg is samengesteld, aanvaarden schrijver(s) noch uitgever enige aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/of onvolkomenheden in dit boek.

De fantastische actrice Anne Bancroft (1931-2005) heeft eens ongeveer het volgende gezegd over haar echtgenoot, Mel Brooks:

Mijn hart begint sneller te kloppen als ik hem zijn sleutel in het slot hoor omdraaien, en ik denk bij mezelf: joepie, het feest gaat weer beginnen.

Dat is precies hoe ik over mijn echtgenote denk, de engel van de Filipijnen Marci Garcia Mendoza Bolles, van wie ik onbeschrijfelijk veel houd en met wie ik op 22 augustus 2004 ben getrouwd. Wat een geschenk is zo'n huwelijk!

— *Richard Bolles*

***

Voor wie een voldoening schenkend en betekenisvol leven willen leiden. En voor de loopbaanbegeleiders en -adviseurs die hen terzijde staan.

Diepe waardering en dankbaarheid voor Richard Bolles, die licht en begeleiding blijft bieden.

— *Katharine Brooks*

INHOUD

Inleiding bij deze editie

9

1.

Welkom in de voortdurend veranderende wereld voor werkzoekenden

De duur van de gemiddelde zoektocht naar werk is ingrijpend toegenomen, terwijl de duur van de gemiddelde baan ingrijpend is afgenomen. De manier waarop mensen werken, is aan het veranderen.

13

2.

Naar werk zoeken is een psychologisch spelletje: hier zijn tien manieren om te winnen.

Je kunt kiezen op welke manier je tegen je zoektocht naar een baan aankijkt. Kies voor hoop. Kies voor een positieve instelling.

29

3.

Hoe ga je om met uitdagingen die je bij je zoektocht naar werk tegenkomt?

Als je wordt afgewezen, kun je gaan denken dat dat aan jou ligt.

43

4.

Een loopbaan kiezen, van loopbaan veranderen of een baan vinden: wat werkt?

Er zijn diverse manieren om met de jacht op een baan om te gaan. Stuk voor stuk hebben ze een andere kans van slagen. De traditionele aanpak begint bij de banenmarkt. De Parachuteaanpak begint bij jou.

71

5.

De bloemoefening: Zelfonderzoek deel 1

De kern van dit boek is de oefening met de bloem: een zelfonderzoek waarbij je zeven manieren bekijkt waarop je over jezelf kunt nadenken.

95

6.

**De bloemoefening:
Zelfonderzoek deel 2**

De kans om aan de hand van deze methode werk te vinden is veel groter dan wanneer je een cv verstuurt. En dan niet zomaar werk, maar werk dat je echt wilt. Als je nadenkt over een carrièreswitch, zul je ontdekken welke nieuwe richting je op wilt.

109

7.

Kies zelf maar uit waar je gaat werken

Zo kom je erachter naar welke carrières of soorten werk je bloemenschema wijst. Test eerst eens wat banen uit voordat je beslist welke je wilt najagen. Verken uitgebreid werkplekken en gebruik je contacten.

181

8.

Google is je nieuwe cv

Je cv staat tegenwoordig online. Schrap alles wat strijdig is met de indruk die je wilt maken. Breid je positieve professionele aanwezigheid uit.

201

9.

Vijftien tips voor sollicitatiegesprekken

Wat je in je achterhoofd moet houden tijdens zulke gesprekken.

231

10.

**De vijf geheimen van salaris-
onderhandelingen**

Hoe krijg je het best mogelijke salaris?

265

11.

Hoe je voor jezelf begint

Als je niet voor iemand anders wilt werken, is er een alternatief.

277

---

de oranje pagina's:

Je levensroeping vinden

Ontleend aan oorspronkelijke teksten van Richard Bolles.

293

Een laatste woord 308

Over de auteurs 312

Noten 313

Index 315

INLEIDING BIJ DEZE EDITIE

Waarom lees je dit boek?

Misschien heeft iemand het je aangeraden. Dat gebeurt heel vaak. Terwijl ik aan deze nieuwste editie bezig was, waren er zoveel mensen die dingen tegen me zeiden als: ‘Mijn moeder had het voor me gekocht’ of ‘Een vriend heeft dat boek gebruikt, en het heeft echt geholpen’ dat ik de tel kwijtraakte.

Misschien wil je het roer omgooien of zoek je voor het eerst naar een baan, of wil je de draad weer oppakken nadat je er een poosje uit bent geweest. Misschien dwingen recente veranderingen in de economie je om een nieuwe baan te zoeken, misschien zelfs in een compleet nieuwe sector. Voor welke uitdaging je ook staat op het gebied van werk of loopbaan, het uiterst succesvolle systeem van *Welke kleur heeft jouw parachute?* is dé oplossing. En deze nieuwe editie heeft veel te bieden:

- bijgewerkte loopbaanadviezen en informatie;
- specifieke begeleiding voor het veranderen van loopbaan, ongeacht je leeftijd;
- technieken om te winnen bij het psychologische spelletje dat de zoektocht naar werk in feite is;
- adviezen van werkgevers voor alle aspecten van de zoektocht naar werk;
- adviezen voor het omgaan met uitdagingen waarvan jij bang bent dat die je dwarsbomen;
- suggesties over hoe je contact kunt leggen met belangenorganisaties en anderen die je kunnen ondersteunen;
- speciale tips voor introverte werkzoekenden;
- bijgewerkte adviezen over sociale media, met name voor het voor werkzoekenden volslagen onmisbare LinkedIn;

- nuttige rubrieken om even snel je cv, de begeleidende brief en je profiel op LinkedIn te analyseren en verbeteren;
- tips voor het bedenken van overtuigende verhalen voor tijdens sollicitatiegesprekken;
- succesvolle technieken en bronnen om werk te zoeken op internet;
- hoe je het best kunt onderhandelen over salaris en secundaire arbeidsvoorwaarden;
- en dan natuurlijk nog de ontzettend populaire, succesvolle en klassieke oefening met de bloem, die volledig is herzien en bijgewerkt.

Toen *Welke kleur heeft jouw parachute?* voor het eerst uitkwam in 1970, betekende dat een ingrijpende verandering van het concept werk zoeken. In tegenstelling tot wat traditionele gidsen voor de arbeidsmarkt boden, hielp het boek werkzoekenden in de eerste plaats zichzelf te begrijpen en vervolgens de banen te vinden die bij hen pasten, met behulp van een mengeling van opgewekte adviezen en praktische strategieën. Richard Bolles deed ook iets wat in strijd was met wat algemeen als verstandig werd beschouwd, door het boek jaarlijks bij te werken, waardoor het interessant bleef voor nieuwe generaties werkzoekenden die met veranderende tijden werden geconfronteerd. Tegen de tijd dat Richard overleed, was het het bestverkopende boek over werk zoeken ter wereld, had het talloze prijzen gekregen en waren er ruim tien miljoen exemplaren gepubliceerd in 22 talen.

Ik heb zijn boeken tijdens mijn hele carrière gebruikt, toen ik bij de personeelsafdeling van een warenhuis werkte, in de tijd dat ik herintegratiecounseling studeerde (waar dit boek verplichte kost was) of bij de loopbaanbegeleiding voor een breed scala aan personen, in goede en slechte economische tijden. Ik vond het een grote eer te worden gevraagd om aan deze editie te werken en de belangrijke traditie voort te zetten om jaarlijks een bijgewerkte editie te publiceren.

Een groot deel van *Welke kleur heeft jouw parachute?* is in de eerste persoon geschreven, dus je komt in dit hele boek het woordje ‘ik’ tegen. Soms verwijst dat naar Richard Bolles, soms naar mij. Meestal maakt het niet uit wie wat geschreven heeft, maar op plekken waar het wel van belang is wie de uitspraak heeft gedaan, staat er (RB) achter uitspraken die zijn toe te schrijven aan Richard Bolles, en (KB) achter uitspraken die zijn toe te schrijven aan Katharine Brooks.

Wat ik geweldige vind aan het Parachutesysteem is dat het zo’n mooi gelijk speelveld biedt voor alle werkzoekenden in elke sector van de arbeidsmarkt. In Richards teksten zie je zijn tijdloze adviezen en wijsheid in actie. Zijn me-

deleven en respect voor iedereen die werkt. De nadruk die hij legt op het belang van het zelf kiezen van je loopbaan en dat niet laten bepalen door de arbeidsmarkt. Dat hij je aanmoedigt om eerst uitgebreid aan zelfonderzoek te doen voordat je de arbeidsmarkt opgaat. En zijn geloof in het belang van elk soort werk of functie, van loodgieter tot harpbouwer tot arts. Met zijn gebruikelijke doortastendheid deconstrueerde hij de heilige graal voor iedere werkzoekende: een baan die aansluit op je passies en een vervulling is van jouw missie in het leven. En hij was heel transparant, praktisch en eerlijk in zijn aanpak van die zoektocht.

Boven op mijn computer heb ik een sticker geplakt met de tekst: ‘Dit is geen loopbaanontwikkeling. Dit is raketbrandstof.’ Nou ja, Richard en ik hebben je geen raket te bieden, maar wel een parachute. Een manier om veilig en prettig te landen in dit knotsgekke, rommelige landschap dat we de arbeidsmarkt noemen. Ik wens jullie allemaal een veilige en voldoening schenkende reis toe.

— Katharine ‘Kate’ Brooks

'Ga je spullen maar halen,' zei hij.
'Dromen betekent werk aan de winkel.'

— PAULO COELHO

WELKOM IN DE VOORTDUREND VERANDERENDE WERELD VOOR WERKZOEKENDE

Als jij jezelf en wat je de wereld te bieden hebt beter wilt begrijpen, dan is dit een boek voor jou.

Als de recente chaos veroorzaakt door COVID-19 gevolgen heeft gehad voor je werk, dan is dit een boek voor jou.

Als je werkloos bent en praktische hulp wilt, dan is dit een boek voor jou.

Als je probeert te snappen hoe de wereld, en dan met name de wereld van het werk, tegenwoordig echt functioneert, dan is dit een boek voor jou.

Als je al een tijd zonder werk zit en denkt dat je nu definitief geen werk meer zal vinden, dan is dit een boek voor jou.

Als je op dit moment op de rand van de armoede balanceert, dan is dit een boek voor jou.

Als je een of andere beperking hebt, dan is dit een boek voor jou.

Als je aan het nadenken bent over een nieuwe baan of over je eerste carrièrestap, dan is dit een boek voor jou.

Als je probeert te bedenken wat je hierna met je leven wilt gaan doen, dan is dit een boek voor jou.

Als je op zoek bent naar een betere balans tussen werk en vrije tijd, dan is dit een boek voor jou.

Als je bent vastgelopen in je rol en een uitweg zoekt, dan is dit een boek voor jou.

Als je aan het afstuderen bent en bij je ouders moet blijven wonen omdat je geen werk kunt vinden, dan is dit een boek voor jou.

Als je voor jezelf wilt beginnen, dan is dit een boek voor jou.

Als je bijvoorbeeld wegens ziekte een tijd uit de running bent geweest, dan is dit een boek voor jou.

Als je op het punt staat met pensioen te gaan en wilt weten wat je moet doen om jezelf te onderhouden, dan is dit een boek voor jou.

Een stoomcursus over de wereld van het werk

De banenmarkt is onvoorspelbaar. Voor sommige mensen, of eigenlijk voor veel mensen, waren de afgelopen paar jaar economisch gezien een geweldige tijd boordevol kansen. Maar in veel bedrijfstakken is de werkgelegenheid door de recente ontwikkelingen in verband met COVID-19 sterk veranderd. Nog afgezien van de gevolgen voor onze gezondheid zijn bedrijven en banen razendsnel aan het veranderen. Afhankelijk van de beroepsgroep waar jij toe behoort, vind je ofwel heel veel, ofwel juist heel weinig kansen. Het hele proces rond het vinden van een baan kan overweldigend lijken. Heel veel werkzoekenden zeggen: *'Ik zit zonder werk. Ik heb een cv opgesteld en naar alle aangewezen plekken gestuurd, alle jobboards op internet bezocht en naar vacatures op mijn terrein gekeken. Dag na dag, week na week en maand na maand. Allemaal dingen die de vorige keer dat ik op jacht was naar een baan wél werkten. Maar nu? Noppes. Helemaal niks.'*

Dat komt doordat het schrijven van een cv en het zoeken op jobboards niet genoeg is. De methoden om op banenjacht te gaan hangen af van wat je zoekt, en het hele systeem is verfijnder geworden. Je moet het proces bekijken met de blik van de werkgever en je strategie daarop aanpassen. Het algehele proces om een baan te vinden is niet zoveel veranderd, maar de methoden om ernaar te zoeken wel.

Het goede nieuws is dat jij het voor het zeggen hebt, ongeacht hoe de banenmarkt ervoor staat. Dit is jouw zoektocht, en jij bepaalt hoe die verloopt. Je hebt natuurlijk niet alle touwtjes in handen, maar wel meer dan je denkt. Daar gaat dit boek over. En wanneer je aan je zoektocht begint, moet je het onderstaande in je achterhoofd houden.

Er zijn heus banen te vinden

Laten we met het goede nieuws beginnen: gemiddeld waren er de afgelopen paar jaar steeds tussen de 201.000 en 281.000 openstaande vacatures in Nederland, en tussen de 102.000 en 127.000 in België.¹ Als je op dit moment werkloos bent en een baan zoekt, lijkt dat misschien ongelofelijk. Je kunt het gevoel hebben dat je tegen een heftige stroom in moet zwemmen, en dat de situatie waar je voor staat tamelijk hopeloos is. Het is ook beslist zo dat allerlei eerdere statistieken over vacatures door de gevolgen van COVID-19 overboord zijn ge-

gaan. De arbeidsmarkt zal waarschijnlijk onzeker blijven tot de gezondheids-crisis is opgelost. Je hebt misschien al keer op keer bot gevangen. Dan krijg je vast het gevoel dat er gewoon geen kansen zijn, maar die zijn er wel. Je hebt alleen een betere strategie nodig om ze te vinden.

Hoe weten we eigenlijk hoe de arbeidsmarkt ervoor staat? In Nederland houdt het UWV verschillende ‘dashboards’ bij waarop wij (en de media) kunnen aflezen hoe de arbeidsmarkt eruitziet. In het zogenoemde ‘Dashboard Geregistreerde Werkzoekenden UWV’ staan de werkloosheidscijfers. In dit rapport, dat maandelijks wordt gepubliceerd, lees je ook hoe de werkloosheidscijfers in diverse sectoren van de economie ervoor staan. Op het ‘Dashboard Vacaturemarkt’, dat elk kwartaal wordt gepubliceerd, staat hoeveel vacatures er in een bepaald kwartaal zijn. Op de website www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/cijfers vind je altijd de laatste cijfers. Vergelijkbare gegevens over België worden bijgehouden door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, in te zien via <https://www.vdab.be/trends>.

Natuurlijk is de grote vraag voor wie zonder werk zit: ‘Als er elke maand banen beschikbaar zijn, waarom krijg ik er dan geen?’ Daar gaat de rest van dit boek over.

Veel banen worden anders ingevuld

Komt de term ‘ontregeling’ je bekend voor? Dankzij internet en de opkomst van robotica, kunstmatige intelligentie, ontwikkelingen in verband met de pandemie enzovoort kom je die term nu overal tegen. Vrijwel geen enkele werkplek is onberoerd gebleven door veranderingen die het gevolg zijn van de technologie en de huidige omstandigheden, die zowel positieve als negatieve gevolgen kunnen hebben voor de werkzoekende. Het valt nog te bezien welke langetermijngevolgen COVID-19 zal hebben voor de werkplek, maar de toename van het aantal mogelijkheden om vanuit huis te werken zou weleens een aanwijzing kunnen zijn dat het aantal virtuele werkplekken zal toenemen. De toenemende diversiteit op de werkplek, de economische veranderingen door een grotere nadruk op resultaten en winst, zelfs in non-profitsectoren, leiden ook tot veranderingen in de cultuur. Veel artsen, juristen en zelfs professoren klagen erover dat hun beroep steeds meer op een zakelijke onderneming gaat lijken. Met de opkomst van kunstmatige intelligentie en van computers die taken kunnen uitvoeren die voorheen door mensen werden gedaan, moeten we allemaal onze eigen sector en positie eens onder de loep nemen om te bepalen hoe groot het risico is dat we zelf lopen op ‘ontregeling’.

Er zijn al heel wat bedrijfstakken waar de gevolgen van KI en robotica voelbaar zijn. Bepaalde beroepen, zoals caissières, kasbedienden, telemarketeers,